

7. Національний банк України. Огляд приватних грошових переказів в Україну, що відображаються в статистиці платіжного балансу. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Balans/Ogl_grosh_pe_rekaz.pdf.

8. Рівень безробіття в Україні не змінився // За матеріалами РБК-Україна. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.news.finance.ua/ua/~1/0/all/2012/06/18/281790>. – Дата доступу: 18.06.2012 20: 00.

9. Доходи жителів різних регіонів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.news.dt.ua/ECONOMICS/dohodi_zhiveliv_riznih_reghoniv_ukrayini_vidriznuayutsya_bilsh_nizh_na_70-103956. – Дата доступу: 16 червня 2012, 17: 10.

10. Данилишин Б. Регіоналізм в Україні: реальність і перспективи / Б. Данилишин // "Дзеркало тижня. Україна" № 22, 15 червня 2012, 21: 40.

11. На Тернопільщині понад 20 тисяч безробітних. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zn.ua/?p=23832>.

12. Гайдучий А. Облігації для мігрантів: незадіяні можливості // Дзеркало тижня. – 2010. – № 20. – 29 травня.

13. Про основні напрями соціальної політики на період до 2004 року: указ Президента України від 24.05.2000 р., № 717 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 21. – С. 11.

14. Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 р.: постанова КМУ від 24.06.2006 р., № 879. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-p>.

15. Про утворення Ради з питань трудової міграції громадян України при Кабінеті Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.2010 р., № 42. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=42-2010-%EF>.

Демьянчук Ю.И. Частные трансферты и региональный рынок труда в Украине

Проанализированы пути, возможности и последствия воздействия частных трансфертов на региональный рынок труда. А именно прослежены механизмы влияния частных трансфертов соответственно на региональный рынок труда; рассмотрено влияние частных трансфертов на безработицу в Украине; проанализирована отечественная политика на рынке труда. В Украине уже сформировано необходимое политическое видение проблем трудовой миграции и направлений их решения, но не хватает законодательной базы о правовом статусе трудящихся-мигрантов, распороченности управленческих функций, а главное — отсутствию в структуре исполнительной власти специализированного органа управления трудовой миграцией. Значение переводов от работающих за границей для Украины очень велико. Поэтому необходимо больше внимания сосредоточить на отстаивании правового статуса работников.

Ключевые слова: национальный банк, денежные переводы, национальный доход, объемы международной трудовой миграции, миграционный капитал, рынок труда, безработица, социальные гарантии, государственная политика.

Demyanchuk Yu.I. Private transfers and regional labour market in Ukraine

This article examines ways, opportunities and effects of private remittances on the regional labour market. Namely, private remittances mechanisms' influence is followed according to the regional labour market, the influence of private remittances on unemployment in Ukraine is analysed; native policy on the labour market is also analysed. The necessary political vision of labour migration problems and ways to solve them has already generated in Ukraine, but it is the lack of legislation, the legal status of migrant workers, dispersion of management functions, and most important — absence in the executive power structure the specialized labour migration control authority. The value of the remittances from workers abroad is very large in Ukraine. Therefore, more attention should be focused on the defending the legal status of workers.

Keywords: National Bank, remittances, national income, the volume of international labour migration, migration capital, labour market, unemployment, social guarantees, public policy.

УДК 336

Ст. викл. В.Б. Дзьоба;

студ. С.А. Качмарчик – НУ "Львівська політехніка"

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Досліджено проблеми державних фінансів США. Розглянуто й проаналізовано фінансову систему США та її структуру; з'ясовано, які фактори негативно впливають на стан державних фінансів країни; розглянуто доходи і витрати федерального бюджету, а також бюджетний дефіцит США і державний борг; запропоновано альтернативні способи виходу Сполучених Штатів з кризи.

Ключові слова: державні фінанси, доходи, витрати, федеральний бюджет, бюджетний дефіцит.

Постановка проблеми. США – лідер світової економіки, одна з найбільших за територією і населенням країна у світі. Розвиток економічних процесів в Америці є головним генератором змін в економіці всього світу, а ділова активність США – головний індикатор для світової економіки, що безпосередньо має вплив на зміни циклу і руху господарського стану інших країн і впливає на структуру міжнародного фінансового обміну.

Саме зараз США переживає важкі економічні часи. Фінансова система країни втрачає рейтинги. Через величезний вплив на всю світову економіку і світові фінанси фінансова система США більш ніж якась інша національна система є частиною світової фінансової системи. Тому важливо дослідити особливості й проблемні питання функціонування фінансової системи США, зокрема державних фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам фінансової системи США приділяли значну увагу вітчизняні вчені: Г.П. Самаріна, С.Є. Дорошко, О.Д. Чадаєв, Д. Унікійчук, Г.Д. Задорожний. Також свої внески зробили і російські вчені Рогов С.М., Травкіна Н.М., Шекоян В. У працях цих вчених наголошено: що стало поштовхом до фінансової кризи, як фінансова система США потерпає від кризи, які заходи вживає уряд США щодо подолання кризи. Такі вітчизняні вчені, як В.І. Одинець і О.Г. Череп у своїй роботі висвітлили сутність фінансової системи США й порівняльну характеристику її складових елементів.

Сьогодні ніхто не може сказати коли і в якому стані вийде з кризи США. Великий зовнішній борг та борг федерального бюджету США може негативно вплинути на економіку інших країн, передусім на ті країни, які взяли кредит у МВФ. Економічні процеси Сполучених Штатів визначають динаміку світової економічної кон'юнктури. Їх рецесивний характер у цій країні вже більше як десятиліття призводять до уповільнення світового зростання. Тому потрібно зважати на той факт, що ці проблеми можуть спричинити продовження вже існуючої кризи і призвести до тяжких наслідків для таких країн, як: Іспанія, Великобританія, Ірландія, Франція, Австралія, Бразилія, Аргентина й інші, зокрема Україна.

Постановка завдання. Метою написання цієї роботи є розгляд і аналіз стану державних фінансів США, пошук і обґрунтування пропозицій для покращення ситуації в країні. Для досягнення поставленої мети необхідно

вирішити такі завдання: розглянути й проаналізувати фінансову систему США та її структуру; з'ясувати які фактори негативно впливають на стан державних фінансів країни; розглянути доходи і витрати федерального бюджету, а також бюджетний дефіцит США і державний борг; зробити висновки й запропонувати альтернативні способи виходу Сполучених Штатів з кризи.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система державних фінансів США складається з:

- фінансової системи федерації та федерального бюджету;
- фінансових систем 50 штатів;
- фінансових систем 12,7 тис. адміністративних, господарсько-підприємницьких, культурно-освітніх та інших місцевих підрозділів (графств, муніципалітетів, таун шипів, сільських, шкільних, спеціальних округів тощо);
- спеціальних фондів.

Така система організації державних фінансів характеризується відсутністю єдності. Це означає, що кожен підрозділ державного управління (федерація, штати, місцеві органи) самостійно складає і затверджує свій бюджет, розробляє і здійснює податкову політику, управляє боргом. Бюджети штатів не входять у федеральний бюджет, а місцеві бюджети – до бюджету штатів.

Бюджетний рік федерального уряду починається з 1 жовтня і завершується 30 вересня наступного року, а більшості штатів – починається з 1 липня і закінчується 30 червня наступного року. При цьому понад половину штатів практикують складання бюджету на два роки. Центральне місце у системі державних фінансів США посідає фінансова система федерації і федеральний бюджет. Про це свідчать параметри розподілу та перерозподілу коштів між бюджетами трьох рівнів: близько 65 % сукупних витрат консолідованого бюджету проходять через федеральний бюджет і 35 % – частка інших двох рівнів, яка ділиться між штатами та місцевими органами влади в пропорції 2/1 [3, с. 103].

За федеральними органами закріплені витрати загальнонаціонального значення (на військові цілі, міжнародні справи, на фінансову підтримку будьяких галузей і секторів національного господарства; на утримання федерального державного апарату; на управління федеральним державним боргом тощо). На частку влади штатів і місцевих органів припадає значна частина державних витрат, пов'язаних із фінансуванням соціальних потреб місцевого господарства, адміністративного апарату. Що стосується доходів, то основним джерелом доходної частини бюджету є податкові надходження. Причому в доходах федерального бюджету переважають прямі податки, в доходах штатів – непрямі, а в доходах місцевих органів влади – майнові податки [9, с. 424]. У США бюджети регулюються через систему дотацій і відрахувань. Рух ресурсів відбувається одночасно по чотирьох каналах: від федерального бюджету до бюджетів штатів і місцевих бюджетів; від бюджетів штатів до місцевих бюджетів; з місцевих бюджетів до бюджетів штатів; між місцевими бюджетами.

Федеральний бюджет у США – це досить складний фінансовий механізм управління та контролю за діяльністю всіх федеральних міністерств і ві-

домств, повністю визначає економічні основи державного будівництва і має потужний вплив на стан економіки загалом. За формою він є регулярно затверджуваною докладною кошторис усіх урядових витрат і доходів, які розподіляються за джерелами надходжень, основними напрямками та програмами витрачання коштів. Під бюджетними доходами в США зазвичай розуміють грошову суму податкових надходжень та інших платежів, зібрану з населення і підприємств федеральним урядом через федеральні або місцеві влади. Бюджетні доходи включають також різні подарунки та вклади. У доходи не включаються суми від розпродажів федерального майна, доходи за відсотками, виплати за позиками і внутрішні грошові перекази між урядовими рахунками [6].

Важливе місце в системі державних фінансів належить спеціальним фондам США, які функціонують відокремлено як самостійні фінансово-кредитні установи. Такі фонди мають цільовий характер і формуються за рахунок податкових і неподаткових надходжень та коштів федерального бюджету. Найбільш значимими є фонди соціального страхування [3, с. 105]. Структура витратної і доходної частин федерального бюджету зазнає щорічних змін. І тому розгляд питання про доходи і витрати федерального бюджету доцільний тощо динаміки цих змін.

За підсумками 2011 фінансового року (ФР), що закінчився 30 вересня, федеральний бюджет США було виконано з дефіцитом, що становив 1,296 трлн дол. – проти 1,294 трлн дол. у 2010 р. Це становить 8,7 % від ВВП. У 2010 р., за даними Міністерства фінансів США, дефіцит бюджету становив 9 % від ВВП [4]. У 2011 ФР витрати американського бюджету становили 3,601 трлн дол., а доходи – 2,302 трлн дол. За підсумками 2010 ФР, витрати бюджету становили 3,455 трлн дол., доходи – 2,161 трлн дол. (табл.) [4].

Табл. Підсумкові статті федерального бюджету США в 2010-2011 рр.

Статті	2011 ФР, трлн дол.	2010 ФР трлн дол.	Відсоток зміни, %
Загальна сума надходжень	2,302	2,161	6,5
Всі витрати	3,599	3,455	4,1
Профіцит (+) чи дефіцит (-)	- 1,296	- 1,294	- 0,1

Доходи федерального бюджету США включають прибуткові податки (індивідуальні прибуткові податки і податки на доходи корпорацій), внески у фонди соціального страхування (страхування по старості, через втрату годувальника, страхування здоров'я, страхування із безробіття і тимчасову непрацездатність), акцизи й інші надходження, зокрема податки на дарування та нерухомість, митні збори (мити), різні надходження.

Головним джерелом надходжень у доходи державного бюджету були, є і залишаються прибуткові податки і внески у фонди соціального страхування. Разом такі види податків забезпечують майже 80 % доходів державного бюджету. Це відбувається, оскільки саме ці податки сплачує більшість американських робітників та службовців [6]. Так, за підсумками 2011 ФР, індивідуальні прибуткові податки в загальному обсязі надходжень до федерального бюджету США становили 47 %, а внески на соціальне страхування – 36 %, тобто 83 % всіх надходжень до бюджету (рис. 1).

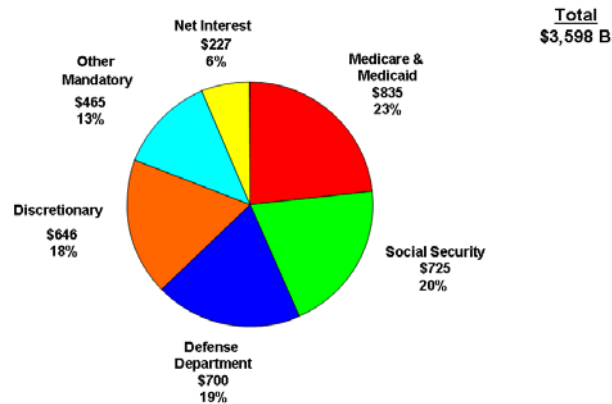

Рис. 1. Структура надходжень до федерального бюджету США в 2011 ФР, % [8]

Податкові надходження від бізнесу та приватних підприємств у державному бюджеті США представлені такими основними видами, як: прибуток корпорацій, акцизи (у США їх вважають непрямими податками на бізнес), митні збори та податки на дарування і нерухомість. Вони займають меншу частку в загальному обсязі надходжень.

У 2011 фінансовому році витрати федерального бюджету становили 3,598 трлн дол., що на 4,1 % перевищує витрати уряду в 2010 ФР. Більш ніж половину бюджету витрачено на обов'язкові програми, які передбачені законодавством, такі як: Social Security, Medicare і Medicaid. Решту коштів бюджету спрямовано на дискреційні витрати, тобто ті які щорічно регулюються асигнуваннями в рамках бюджетного процесу. Вони становлять близько 40 % федерального бюджету і включають військові витрати, процентні платежі з державного боргу, міжнародні витрати (становлять близько 5 % і включають витрати на дипломатичні представництва, іноземну допомогу) та інші витрати. Структуру витрат федерального уряду наведено на рис. 2.

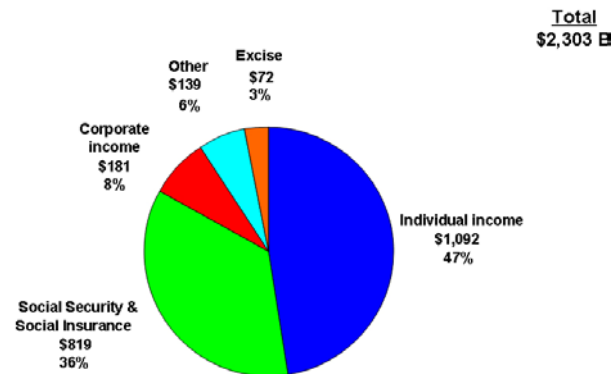

Рис. 2. Витрати федерального бюджету США в 2011 ФР, % [8]

Отже, одна з основних видаткових статей федерального бюджету США – це національний захист, що є складовою оборонного бюджету. Війсь-

кові витрати називають "хворою" статтею бюджету США, адже вона містить значні витрати на ведення воєнних дій США з Афганістаном та Іраном, витрати на утримання та навчання особового складу збройних сил, наукові дослідження військового характеру, утримання НАТО, репараційні платежі, пенсії та допомоги інвалідам війни і родинам загиблих. Щоб повністю забезпечити фінансування цієї статті витрат, з федерального бюджету США виділяють близько 30 % державного бюджету країни. Оборонний бюджет США в фінансовому 2011 р. збільшився на 2,1 %, порівняно з попереднім роком, і становить 780,3 млрд дол. або 7 % від ВВП.

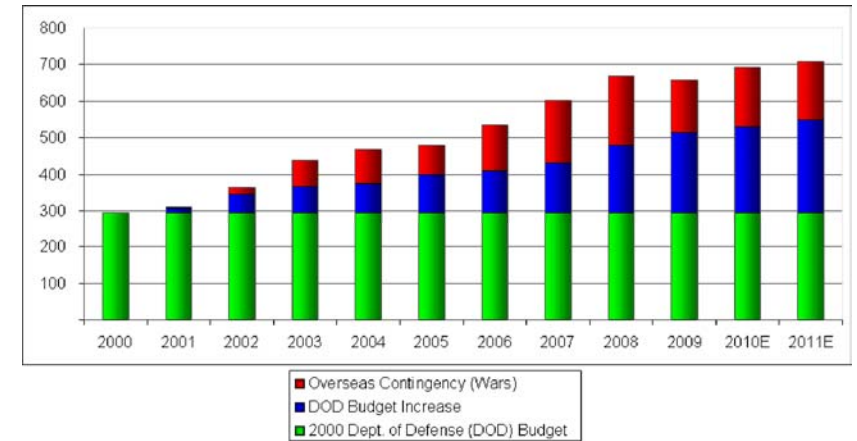

Рис. 3. Витрати на оборону в 2000-2011 рр., млрд дол. [8]

Ще більшу частку у ВВП займають обов'язкові витрати, зокрема соціальний захист. Це частково пояснюють негативними демографічними тенденціями, а кількість працюючих осіб продовжує зменшуватися відносно тих, хто отримує вигоди. Так, кількість працюючих осіб на одного пенсіонера в 1960 р. становила 5,1, а в 2011 р. знизилася аж до 3,2, і, згідно з прогнозами, знизиться до 2,2 до 2030 р. Підвищення цих даних витрат перевищує зростання економіки загалом, що, звичайно, зумовлює проблему фінансування соціального і медичного страхування у США. У 2011 ФР 6 % бюджету (227,1 млрд дол.) становили витрати на виплату процентів із державного боргу. Однак до 2021 р. процентні платежі по боргу, відповідно до прогнозів, зростуть до 928 млрд дол. або 15 % від усіх витрат. Це буде четверта за величиною стаття бюджету, після соціального забезпечення, національної безпеки і медичного страхування [7].

У 2011 ФР дефіцит федерального бюджету збільшився від 1,294 до 1,296 трлн дол. Останній раз коли федеральний бюджет було виконано з профіцитом зафіксовано ще в 2001 р., коли президентом був Джордж Буш. У період між 2001 і 2011 рр. витрати бюджету зросли на 5,6 % ВВП, тоді як доходи скоротилися на 4,6 % ВВП. Зокрема витрати, пов'язані з реалізацією програм Medicare і Medicaid, збільшилися на 1,9 % ВВП, а витрати на оборону – на 1,7 % ВВП. Індивідуальні податкові надходження знизилися на 3,5 % ВВП, а

податки на заробітну плату – на 0,8 % ВВП. На рис. 4 відображені витрати і доходи федерального бюджету США в 1969-2019 рр. (у відсотках від ВВП)[8].

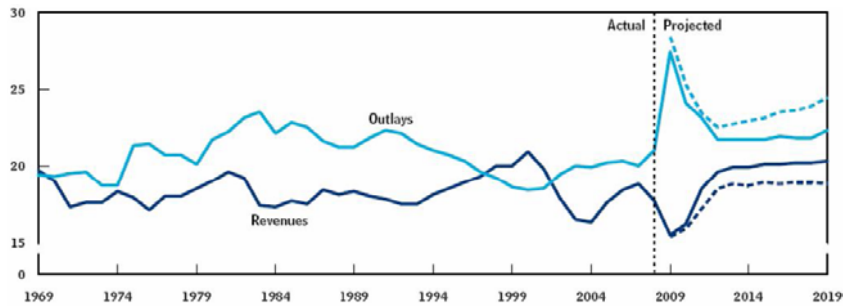

Рис. 4. Витрати і доходи федерального бюджету США в 1969-2019 рр. (у відсотках від ВВП) [5]

Економіст Пол Кругман у відповідь на питання що сталося з профіцитом федерального бюджету США в 2000 р., наводить три причини: по-перше, скорочення податків Буша, яке за останнє десятиліття добавило приблизно 2 трлн дол. держборгу; по-друге, війни в Іраку та Афганістані, що збільшили додатково 1,1 трлн дол; по-третє, велика рецесія, яка призвела до зниження доходів і до різкого зростання витрат на страхування із безробіття й інших програм соціального захисту [8].

Основною проблемою, яка негативно впливала на державні фінанси США останні 20 років, є державний борг. Станом на вересень 2007 р. розмір боргу сягнув позначки 5,6 трлн дол. 3 жовтня 2008 р. допустимий борг максимально збільшився від 10 трлн дол. до 11,3 трлн дол. [2]. 31 серпня 2011 р. державний борг становив 14,7 трлн. дол. ВВП Сполучених Штатів; у 2011 р. – 15 трлн дол. Це означає, що загальна заборгованість становив приблизно розмір ВВП країни. Як зазначають економісти, це свідчить про червону лінію чи небезпечний рівень для США [2]. Приблизно 60 % цього боргу знаходиться в руках інвесторів у вигляді державних облігацій. Решта 40 % є внутрішньоурядовим боргом (значною мірою їх утримано фондом соціального страхування). Основними іноземними утримувачами держборгу США є Китай (1148,3 млрд на вересень 2011-го) та Японія (956 млрд). Росія посідає десяте місце в рейтингу утримувачів державного боргу США. На 1 вересня 2011 р. частка американського державного боргу перед Росією становила 94,6 млрд дол., що на 45,3 % менше, порівняно з величиною боргу у вересні 2010 р. (173 млрд дол.) [2].

Владі США на початку серпня після тривалих дебатів вдалося прийняти поправки, які дають змогу збільшити верхню межу обсягу державних запозичень: завдяки здійсненим заходам країні вдалося уникнути технічного дефолту. Проте одне з трьох найбільших рейтингових агентств Standard & Poor's все ж знизило американський рейтинг до рівня "AA+". Цей факт призвів до просідання ринку цінних паперів у середньому на 5 %.

За підсумками 2011-2012 ФР, який завершиться 30 вересня поточного року, дефіцит бюджету США становитиме 1,08 трлн дол. Такі цифри наведе-

ні в прогнозі бюджетного управління конгресу США (СВО). Якщо ця оцінка СВО виявиться точною, то 2011-2012 ФР стане четвертим підряд, коли розмір дефіциту федерального бюджету США перевищує трильйон доларів [1].

Уряд США бореться з дефіцитом шляхом скорочення держвитрат і підвищення податків. На сьогодні Конгресу вдалося знайти додатково приблизно 120 млрд дол. за рахунок скорочення різних неперіоритетних держпрограм, а також залучення додаткових ресурсів. Зокрема уряд планує виставити на продаж частину не використовуваного спектра частот, а також збільшити тарифи на послуги, які надають деякі державні організації.

Загалом для бюджету США на 2012 ФР (3,73 трлн дол.) характерна очевидна економія і бажання максимального скорочення держвитрат, правда, з врахуванням балансування деяких соціальних програм, що цілком актуально напередодні майбутніх виборів. Разом з тим, схоже, що в Конгресі розуміють, що надмірне скорочення витрат може негативно позначитися на темпах економічного зростання – одним із стимулом якого є якраз державні витрати.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на сьогодні фінансова система США перебуває в кризовому стані й економіка країни переживає важкі часи. Каталізатором негараздів став американський ринок іпотеки. Фінансова система США остаточно заморозилася у вересні 2008 р. Після чого найбільший колапс в економіці США з часів Великої Депресії 1930-х років призвів до масштабної кризи світової економіки.

Після фінансової кризи економіка США дуже похитнулася. Бюджетний дефіцит досяг своєї критичної точки, а державний борг став серйозною загрозою для краху країни. Уряд США надто багато коштів виділяє на війну й на боротьбу з тероризмом, якого по суті не існує в країні. Сьогодні адміністрація США планує знизити бюджетний дефіцит до 3,7 % ВВП до 2018 р. за допомогою зменшення державних витрат на військові програми і збільшення податкового навантаження на заможних американців. Проте США доведеться пройти ще великий шлях до того, щоб повністю вийти з боргової ями і скоротити бюджетний дефіцит країни до докризового рівня (2,5 % ВВП).

Література

1. В 2011-2012 фінансовому році дефіцит держбюджету США складе 1,08 трлн. дол. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.news.finance.ua/ru/toplist/~1/3/267843>.
2. Державний борг сполучених штатів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.en.wikipedia.org/wiki/United_States_public_debt.
3. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посібн. / Л.О. Миргородська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2008. – 103 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ebooktime.net/book_45_glava_2_3MIST.html.
4. Річний звіт про доходи і витрати федерального бюджету за 2011 фінансовий рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fms.treas.gov/annualreport/cs2011/receipt.pdf>.
5. Рогов С.М. Фінансово-економічна криза в США: уроки та наслідки / С.М. Рогов. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.econorus.org/pdf/pres20090525.pdf>.
6. Склад фінансової системи США. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.xserver.ru/user/fss/1.shtml>.
7. США і витрачання бюджетних коштів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.useconomy.about.com/od/fiscalpolicy/p/Budget_Spending.htm.
8. Федеральний бюджет Сполучених Штатів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.en.wikipedia.org/wiki/United_States_federal_budget.

9. Череп О.Г. Проблемні питання функціонування фінансової системи США / О.Г. Череп, В.І. Одинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Сер.: Економічні науки. – Житомир : Вид-во ЖДТУ. – 2001. – № 3(57). – С. 424-428.

Дзьоба В.Б., Качмарчик С.А. Проблемы государственных финансов Соединенных Штатов Америки и способы их решения

Исследованы проблемы государственных финансов США. Рассмотрены и проанализированы финансовая система США и ее структура; выяснено, какие факторы негативно влияют на состояние государственных финансов страны; рассмотрены доходы и расходы федерального бюджета, а также бюджетный дефицит США и государственный долг; предложены альтернативные способы выхода Соединенных Штатов из кризиса.

Ключевые слова: государственные финансы, доходы, расходы, федеральный бюджет, бюджетный дефицит.

Dzoba V.B., Kachmarchyk S.A. Problems of public finance USA and methods of their decision

This article explores the problems of public finance dollars. Considered and analyzed the U.S. financial system and its structure, elucidated what factors affect the state of public finances of the country considered income and expenses of the federal budget and the budget deficit and public debt, the proposed alternative ways out of the United States from the crisis.

Keywords: public finance, income, expenses, the federal budget deficit.

УДК 336.743:339.9

*Аспір. Л.С. Доскочинська¹ –
Львівський НУ ім. Івана Франка*

**ЗОЛОТО – ФІНАНСОВИЙ АКТИВ В УМОВАХ
ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Розглянуто еволюцію ролі золота в економіці держав в умовах фінансової глобалізації. Проаналізовано та виявлено особливості використання цього металу в сучасних умовах. Розглянуто зміну структури попиту на золото у світі. Зроблено висновки стосовно використання цього дорогоцінного металу як фінансового активу.

Ключові слова: монометалізм, золотий стандарт, демонетизація, фінансовий актив, золоті резерви.

Постановка проблеми. Навіть у сучасних умовах розвитку суспільства золото все ще продовжує відігравати важливу роль в економіці держав, виступаючи одночасно у ролі дорогоцінного товару і фінансового активу. В умовах нестабільності світової економіки питання використання золота у фінансових цілях стає дедалі актуальнішим. Це пов'язано з тим, що цей метал ефективно використовується з метою диверсифікації інвестиційного портфеля і виступає як страховий фонд для держави. Навіть не зважаючи на офіційну демонетизацію золота, яка була закріплена Кінгстонською угодою, держави все ще продовжують зберігати значні запаси золота як резерви.

Таким чином, метою цього дослідження є виявлення особливостей використання золота в умовах фінансової глобалізації та дослідження еволюції ролі металу в економіці держав, а також формування висновків стосовно використання золота як фінансового активу.

¹ Наук. керівник: доц. Б.Ю. Лапчук, канд. екон. наук

Аналіз досліджень і публікацій. Погляди стосовно впливу золотого стандарту на економіку держави розходяться у різних вчених. Бордо і Купер у своїх працях доходять висновку, що за умов класичного золотого стандарту, коливання рівня цін і продуктивності було значнішим, ніж за умов функціонування домовленості між США та Великобританією після Другої світової війни. На противагу цьому, Клейн та Шварц навели докази того, що золотий стандарт, порівняно зі згаданим вище договором, здатний був забезпечити більшу довгострокову стабільність цін [9].

Порівнявши різні монетарні режими, Майкл Бордо дійшов висновку, що класичний золотий стандарт найбільше сприяв інтеграції фінансових ринків і найефективніше протидіяв інфляції. Проте найстабільнішою, порівняно з різними фінансовими показниками, він називає Бретон-Вудську валютна систему [9]. Аналізуючи золотий стандарт як правило, Бордо та Кідленд наголошують на його "умовному" статусі, звертаючи увагу на те, що в період війни допускалось відхилення від фіксованої ціни золота з умовою наступного повернення до попереднього рівня ціни. Також у своїй праці вони зазначають, що золотий стандарт був радше "бажаною метою", ніж граничною умовою [8]. Використання золота як резервів, навіть після офіційного процесу його демонетизації, М. Борода пояснює поєднанням низки чинників, до яких відносить інерцію, ринкові екстерналії, статус золота та високу інфляцію у 1970-х роках [7].

Загалом варто зазначити, що хоча й трапляються позитивні відгуки, щодо можливості застосування модифікованого золотого стандарту на сучасному етапі розвитку світової економіки, проте значна частина економістів і політиків висловлює своє занепокоєння стосовно наслідків таких "нововведень". Одним із найвагоміших мінусів у прив'язці курсу валют до золота є значне обмеження монетарної політики держав [6]. Незважаючи на значний внесок зарубіжних і вітчизняних науковців у дослідження ролі золота в економіці держав, ця проблема вимагає подальшого дослідження, у зв'язку зі зростанням її актуальності.

Золото у будь-якому стані та вигляді є дорогоцінним металом [3]. Його поділяють на монетарне і немонетарне. Монетарним золотом і, відповідно, фінансовим активом є те золото, яке утримується грошово-кредитним органом як офіційні резерви держави, або перебуває у володінні міжнародних фінансових організацій, таких як Міжнародний валютний фонд і Банк міжнародних розрахунків. Немонетарним є золото, яке виступає як товар, зокрема для проміжного споживання, а також є додатковим товарно-матеріальним запасом або джерелом багатства [14].

Виконувати функцію світових грошей золото почало в період функціонування Паризької валютної системи. Успішне функціонування золотого стандарту пояснюють історичними умовами. Зокрема, внаслідок відсутності або обмеженого функціонування демократичних інститутів, уряди могли значною мірою ігнорувати внутрішні соціальні та економічні наслідки валютного коректування [1, с. 231-232]. Фінансовим центром у період функціонування золотого стандарту був Лондон, а в центрі валютної системи було